

DISPUTATIO VIII.

Uttum Judex pro executione sententia vendens sub hasta pignora debitoris capta in causam judicati, possit licitatoribus augentibus pretium, & afferentibus meliorem oblationem promittre pro præmio augmenti partem prætii rei licitata.

IN Regno Castelle, cum locantur Regii redditus, eorum Administratores eo jure facultatem habent, concedendi licitatoribus afferentibus meliorem oblationem partem pretii aucti. Quam partem licitatores pretium subhastationis angentes omni modo lucratur: nam sive ipsis redditus addicantur, tanto minus solvunt, quantum est illis promissum, sive post ipso alijs meliorem conditionem offerat, & posteriore licitatoris redditus addicantur, ille, velut partem ab eo debiti pretii, solvit anteriori oblato quantitatē promissi, ab Administratore concessam, Hispani prometidos vocant. Quorum concedendorum facultatem tribuit Administratoribus gabellari, leg. 22. titul. 13. libri. 9. recopilation, & ibi in leg. 25. declaratur promissum censendum esse partem pretii. Item in dicta leg. 22. statuitur quintam partem ipsiusmet promissi quantitatis, cedere debere lucro Regis. Estque mirabilis modus augendi litationis calorem, de quo vide Gutierrez libr. 7. practicarum de gabellis, quæst. 151. & 152. ubi etiam quando promissum amittatur. Eas leges ego sapiens practicavi, dum administrarem Regios redditus gabellatus civitatis Astigitanae in Bætica Provincia.

Eadem facultatem concedendi promissa ad invitandos licitatores habere quoslibet deputatos administrationi Patrimoniorum quorūlibet Principum, testatur Franciscus Lucanus tractatu de Fisco, 4. part. num. 4. tom. 12. trax. Item hæredes dum vendunt bona hereditatis ad solvendam debita defuncti, & ejus creditores satisfaciendos, docet Bartolus in l. ultima, §. in computatione, num. 3. Cod. de jure delibera. Item Decuriones civitatis dum locant redditus publicos, notat Avendanus de exequend mandat. part. 2. cap. 12. num. 12. versicul. circa quod, Aviles in cap. 22. Pratorum, in verb. de pujar, num. 16. Bovadilla lib. 5. politica, cap. 4. num. 60. Azevedus in dicta l. 32. num. 2. tit. 13. lib. 9. recopilation, Gutierrez de gabellis, dicta quæst. 152. num. 3.

3. Nunc verò dubitamus, utrum quod licet Regis administratoribus in subhastatione Regionum reddituum, & Decurionibus in locatione publicorum licet circa bona vendita subhastis quibuscumque Judicis sententiam executioni mandantibus, ut eo modo augeatur litationis calor, & rerum venditarum pretium, quod videtur cedere in beneficium debitoris, cuius pignora venduntur.

4. Prima sententia affirmat, posse à quovis Judice vendente concedi promissa, seu partem pretii rei venditæ in præmium aucta oblationis. Hanc amplectitur Escobar de ratioinibus administratorum, 1. par. cap. 24. n. 43. Probatur, quoniam debitor ipse, si venderet pignora, posset ea promissa concedere, cum in re propria, quilibet sit moderator, & arbitri. in re mandata, C. mandati. Sed factum Judicis vendentis pignora capta in causam judicati, censetur factum ipsius debitoris, & illi aequiparatur, 1. si ob causam, C. de evitacione. Ergo Judex, seu Executor vendens, potest promissa concedere.

5. Secunda sententia verior negat, promissa concedi posse à Judice vendente sub hasta pignora capta in causam judicati ad satisfaciendos creditores. Ita sentit Parladorius, lib. 2. rev. quotidianarum cap. final. 8. par. 8. 13. num. 8. Joannes Hævia Volano in Curia philippica 2. par. §. 22. numer. 3. in fin. Probatur primò, quia is solus potest concedere ista promissa, qui habet administrationem generali, vel cum liberis, bonorum, qua locat, vel vendit, ut colligatur ex traditis à Bartolo, & communiter Doctoribus in l. à Divo Pio, 15. sed si empator, ff. de se judicata. Sed Judex, vel Executor non habet administrationem generali, vel cum libera pignorum captorum in causam judicati, aut ejus enim officium solum pertinet administratione justitiam in causa executionis, circa quam habet mandatum, ut acutè adnotavit Iaso in l. Praes, 12. n.

10. C. de transactionibus, ubi ait Administratores publicos, electos ad gerendum negotia publica civitatis, possit transfigere, secus si essent electi ad reddendum jus, ut in Potestate. In qua sententiam refert Cynum, Raynerium, Bartolum, & Alexandrum, & in singulare dictum Baldi in l. iusjurandum, quod ex conventione, §. final. in ultimis verbis, ff. de jurejurand. ubi ait, si in creatione Potestatis detur ei ampla facultas, & apponantur verba, cum libera, nihil operari, nisi quantum attinet ad jus reddendum. Idem docet Paulus in l. civitas, 27. num. 1. ff. se cerum petatur; Imo & idem Iaso in l. Procurator, 7. num. 2. C. de Procuratoribus, distinguunt administrationem concessam cum mandato cum libera, à lege, vel ab homine, ut concessa illa non possit Administrator alienare, vel transfigere, hac verò possit. Ex quo provenit, ut exequitor vendens pignora in causam judicati, capta ad satisfaciendum creditoribus, non possit ea vendere habita fide de pretio, ut posset Procurator generalis cum libera, sed ea debet necessariò vendere praesenti pecunia, ut expreſſe statuit textus in dicto §. sed si empator, versicul. oportet enim, ubi notant Bartolus num. 2. Cumanus num. 4. Paulus in principio, Imola in principio, & num. 20. Alexander num. 3. Iaso num. 4. 6. & 7. Gratianus tom. 2. disceptationum forensium cap. 325. num. 4. & 5.

Secundò, quia ista promissorum concessio continet speciale prejudicium, & gravamen debitoris domini rei vendite, vel locare, siquidem cum ea lucratur is, qui meliorem obligationem assert, diminuit pretium venditionis, ut locationis: ex pretio enim deducitur in lucrum adjectoris, cui sunt concessa, & auferuntur dominio rei. Nam quamvis verum sit, spectato eo tempore, quo sit adjectio, esse utili domino rei vendite promissorum concessionem; quippe cum qui adjicit sex ob promissionem duorum spectato tempore adjectiois adjuvatur solum quatuor in commodum domini rei vendite, quod illi utile est, cum pretium rei sua eo tempore, sine ullo danno, aut diminutione augatur: tamen attentione futuro eventu ulteriori adjectiois, paratur eidem domino gravamen, & prajudicium, cum pars pretii sua rei sit convertendum in utilitatem primi adjectoris. At actus opes, qui continent speciale damnum, aut etiam gravamen, requirunt speciale, & expressam voluntatem ejus, qui passurus est laisionem, neque possunt expediti sine speciali mandato ejus, sine quo non potest esse legitima potestas, cum potestas in re aliena tota pendeat ex domini mandato, dicta a leg. in remanda C. mandati, & exacto officio geri necesse sit; colligitur ex textu, & ibi Glossa prefertum penultima, & ultima, & Doctoribus in cap. qui ad agendum, de Procuratoribus in sexto. Ergo sine speciali commissione, & mandato, vel voluntate domini, non potest Judex, vel exequitor promissa concedere in venditione pignorum captorum in causam judicati: non enim dicitur transcendere fines mandati qui diligenter sunt custodiendi, l. diligenter, 5. leg. si quis pro eo, 46. ff. mandat. facit textus in leg. se pupillorum, 1. si Prator, ff. de rebus eorum, cum traditus à Molina de primogen. lib. 4. cap. 5. ex num. 10, ubi ex illo textu docet facultate data aliqui ad vendendum rem aliquam, quam alioqui alienare non licet, non licere ei eam rem pignori subjicere: & in decreto, aut mandato, non licere, quod est minus cum licet, quod est plus, cum a forma decreti, aut mandati recessendum non sit. Ita igitur permisit est in causa executionis pignoris capi venditio, ut totum rei pretium in utilitatem debitoris convertatur, & ejus creditorum, quod idem est. Concedens autem promissa exponit se periculo convertendi partem pretii in utilitatem adjectoris, quod ei non licet, cum nemino possit negotiari circa rem alienam, etiam si aliquid lucretur, exponens eam periculo damni, aut diminutionis. Negotiatio enim periculosa, qua res exponitur dubio discrimini lucri, aut jacture, sibi domino rei reservatur, aut cui ipse commiserit. Quo sit ut negotiorum gestor, qui præter dominii mandatum administrat, teneatur de danno, & lucrum non consequatur, leg. si negotiis gestis.

Ex quibus deducitur, cur Administratores Regii patrimonii, aut rerum ad civitates pertinentium, videlicet Decuriones, possunt ista promissa concedere, non vero Judices, aut executores. Ratio enim disparitatis est, quod illi cum habant lege administrationem officio annexam, censentur habere mandatum cum libera, ut notant Joannes Lupus in repetit. rubrice, de donatione inter,

DISPUTATIO X.

Utrum Judex possit coactare dilationem legalem?

V Ide, quod possit in causis summaris, & executivis, Bovadilla l. 2. Politic. cap. 20. n. 29. cum seqq. Gironda de Gabellis c. par. in princ. ex n. 7. ad 14. Francib dec. 588. ex n. 6. Didacus Perez in l. tit. 3. l. 3. Ordinamentum ad verbum. Haec nunc dias, versicul. Quid autem erit, col. 866. ad medium, Marantam in præc. 4. par. distin. 9. n. 21. Amplia, ut etiam post concessionem possit dilatio ex causa coactari, Bovadilla l. 3. Politic. cap. 14. n. 84. Limita post Molinam de primogen. lib. 2. c. 13. n. 19.

DISPUTATIO XI.

Utrum Judex possit partes litigantes compellere ad concordiam.

V Ide Canonistas in cap. 1. de mutuis petitionibus, ubi Butr. ex n. 23. Alexand. in l. 1. §. & post operis, n. 7. ff. de novi oper. numeris, Jasonem in leg. quidam existimaverunt 21. n. 3. & 4. ff. si cert. petat. & ibidem alios Doctores, Bellugam in speculo Principium, rubri. 11. §. compendio n. 6. & 7. & rubric. 27. n. 49. & 51. Afflitz. dec. 149. n. 5. & 6. Menefium, qui latè tractat in Rubric. ex n. 4. ad 15. C. de trans. Molinam de primog. l. 4. c. 9. n. 29. Lancellot. Corradam in templo omni. judic. l. 1. c. 1. §. 3. tractat. de duello, & pace, p. 6. concl. 102. Gratian. regul. 251. Ponte de potest. Proregi tit. 1. in princ. n. 8. & 10. Cened. ad decretales, collectaneo 70. Martam de iuri dili. 2. p. cap. 22. ex n. 10. Collantes in pragmaticam rei frumentaria, l. 3. cap. II. n. 9. Et quandoque potest.

DISPUTATIO XII.

Utrum Judex delegatus possit in causa fiscalis eligere Officiales, Procuratorem, Advocatum, & Nuntium Fiscalem.

De Nuncio universum affirmat Baldus, per textum ibi in l. cessante 2. n. 9. Cod. quomodo, & quando jud. Marian. Socin. in Rubric. de dilationibus, art. 10. n. 3. De Notario affirmat idem Baldus in leg. si cum dies 26. in 2. lectur. n. 4. & 5. ff. de recepi. arbitr. & ibidem, an possit Notarius, seu actuarius mutari ad libitum, & in d. l. cessante n. 10.

De Procuratore, & Advocate negant aliqui, dicuntque, si Judex elegerit Procuratorem, & Advocatum, processum cum eo factum fore nullum, & invalidum. Ita Afflitz. dec. 366. Peregr. de iurisfisi l. 7. tit. 2. n. 5.

Contrarie, inquit Producit istos Officiales eligere in causa fiscalis, sentiunt Antonius Gomez tom. 3. var. c. 1. n. 10. Matienz. in leg. 1. tit. 14. l. 5. Recopilat. gloss. 9. n. 1. Et quandoque potest.

DISPUTATIO XIII.

Utrum Judices Conservatores possint cognoscere de exactione debitorum civilium coram ipsis à Religiosis petitorum,

V Ide Conc. Trident. ieff. 14. Decreto de reformat. cap. 5. Guidones Pap. singul. 361. & dec. 18. Valaf. consult. 152. Gutierrez l. 3. practic. qu. 9. & 10. & l. 4. q. 63. Eman. Rodericum 1. tom. Rodericum qu. 65. art. 11. 12. & 13. Molinam de iuri. tract. 5. disput. 29. n. 3. Cevall. in Speculo pract. tom. 4. quæst. 897. ex n. 702. Ripl. variar. resol. c. 1. ex n. 47. Erasmus Cochier de iuri dili. Ordinarii in exemptos tom. 1. par. 5. q. 39. n. 31. & tom. 2. p. 2. qu. 4. Salced. ad Bernardum Diaz. in pract. crim. canonic. c. 3. in fin. annotationis, versicul. Hec de conservatoriis, Dianam resol. Moral. par. 3. resol. 20.

DISPUTATIO XIV.

Utrum Judex possit promittere præmium indicanti, & capienti delinquenter?

V Ide Bart. in l. 1. n. 4. ff. de iustit. & jure. Gregor. Lop. in l. 10. tit. 28. p. 3. gloss. ult. in fin. Jul. Clar. l. 5. sent. §. fin. qu. 29. n. 6. cum seqq. Aviles in cap. 1. Pratorum, verb. Salario n. 9. Bovadilla l. 2. Politic. c. 13. n. 79. & cap. 16. n. 64. & l. 5. c. 4. n. 18. & cap. 7. n. 18. Escobar. de Ratiocin. 1. p. cap. 25. ex n. 12. & cap. 26. ex num. 33. & resolvunt, posse. Et quod judex recuperat expensas factas in capiendo delinquente. Clarus ubi supr. & Bajard. ad.

ad eum in dicit. qu. 29. n. 20. Vide additionem ad Capitum dec. 149. lit. A Thusecum liter. B. concil. 3. n. 2. & nota judicem, neque posse promittere premium pro captura delinquentis ipsius Ministeris, qui eum debent capere ex officio obligatione, neque ipsos Ministerios accipere, ut notat Escobar d. c. 26. n. 34. & nos diximus supra dispt. 4. n. 23.

DISPUTATIO XV.

Utrum Judex possit augere, vel minuere poenas legibus impositas?

Vide Divum Thomam 2.2. q. 67. art. 4. Alexandrum in l. & si superior n. 2. C. ex quibus causis infam. irrogat. & ibi n. 5. & 8. Franciscum Marcum dec. 908. 1. par. Tiraquellum in tract. de penit. temperandis per tot. Covarruv. l. 2. var. 6. 9. n. 8. Anton. Gomez tom. 3. var. cap. 13. n. 7. Gregor. Lopez in l. 22. tit. 1. par. 7. gloss. 1. Didacus Perez in l. 7. tit. 15. l. 2. Ordinamenti, col. 597. & in Rubr. tit. 9. lib. 3. Ordinamenti, pag. 218. & in leg. ultim. titul. 7. lib. 3. Ordinamenti, col. 991. Avil. in cap. 1. Pratorum, verb. De rechamente, ex n. 5. & n. 22. & 24. Plaza in epitome deli. Etorum c. 33. n. 6. Julianum Clarum lib. 5. sentent. 8. fin. qu. 85. n. 10. & 11. & ibi Bajardum ex num. 23. Menochium de arbitriar. l. 1. quest. 96. Farinac. in praxi crim. qu. 17. ex n. 10. Bovadilla. l. 2. Politic. cap. 21. ex n. 128. Peregrin. de jure fisci l. 4. tit. 8. ex n. 14. & ex n. 21. Caball. resol. crim. cap. 172. n. 28. tom. 1. Franciscum Suarez lib. 5. de leg. cap. 1. n. 4. & 8. Eman. Rodericum tom. 2. regularium qu. 41. arr. 5. Aerlin. dec. 54. n. 3. Thusecum liter. I. concil. 470. n. 3. & lis. P. concil. 255. Sebastianum Medices in reper. cap. erit 4. distinc. 3. & ex n. 5. Follerius pract. crim. 4. p. principali. n. 2. Arguin. de legib. l. 2. contr. 5. Azeved. in l. 14. ex n. 4. per text. ibi tit. 26. l. 8. Recop. Ricc. coll. 261. & coll. 591. Rozit. in prag. 1. ex n. 3. & 4. de penit. Fragosum in regimine Christiana Recipublica, l. 4. dispt. 11. §. 1. & 2. textum in l. 8. in fin. tit. 31. p. 7. & ibi gloss. 1. 3. & 16. Adverte item, in atrocissimis judicem posse iura transgredi, ut notat Farin. in praxi qu. 37. n. 84. & 90. & Ricc. collect. 1841. & 1842.

DISPUTATIO XVI.

Utrum Judex possit paenam impositam reper suam sententiam moderari, sententiamque suam revocare?

Vide textum, qui probat parrem negativam in l. moris 9. 8. ista sent. ff. de penit. l. acta 45. S. amplianda, ff. de re judic. l. paenam 15. C. de penit. l. 9. tit. 31. par. 7. Thesaur. dec. 232. Franch. dec. 358. n. 6. Cacheran. dec. 101. Peregrin. de jure fisci l. 14. tit. 8. n. 17. & ex n. 19. & l. 5. tit. 2. n. 3. Verum hanc conclusionem limitandam esse quandoque, & signillatim ex causa paupertatis rei probat textus in l. 4. tit. 22. p. 3. ubi Gregor. gloss. 4. Azeved. in l. 15. n. 2. tit. 5. l. 2. Recop. & in l. 2. n. 231. cum seqq. tit. 10. l. 8. Recopilat. Gomez in sua centur. responsum forum, responso 40. n. 3. & 4. ubi aut. sita observarii passim a judicibus in Hispania, Avendan. de exequend. mand. 1. p. c. 7. n. 8. Bovadilla. l. 4. Politic. c. 5. n. 66. 67. & seqq. Aviles in cap. Pratorum verb. Derebatur n. 7. & vide ibi, ex n. 5. Reynard. Diaz. in pract. crim. canonica capite penit. alii pecuniariis, mis. 142. & ad eum locum Salced. liter. D. vide Tiraquell. de penit. temperandis causa 32. qui distinguit, & ad Baezan de inope debitor. c. 11. ex num. 2. Menochium de arbitriar. l. 2. cas. 447. ex n. 1. Capilanc. de Baron. lib. 2. cap. 30. ex n. 7. Ex quibus locis habebis interpretationem eius vulgaris dicti, qui non habet in ere, luat in corpore, desumptum est text. in l. ult. ff. de in jus vocand.

DISPUTATIO XVII.

Utrum judex minor possit punire officialem judicis majoris delinquentem in suo territorio?

Possit judicem minorem punire officialem judicis majoris delinquentem in iis, qua ad suum officium per-

INDEX COPIOSISSIMUS
OMNIUM RERUM,

Quæ in hoc Primo Tomo, de Judiciis continentur.

Primus numerus Disputationem, secundus numerum marginalem denotat.

ACTOR.

Actor sequitur forum rei etiam in materia restitutioinis, licet illa petatur ab Ecclesia, vel Ecclesiastica persona, z. 193. ad 195.
Actor est qui provocat; reus vero qui provocatur, z. 202.
Actor originarius, sive in potentia, potest esse reus, & est contra ibidem.

ACTUS.

Actus limitatus producit consensum limitatum, z. 381.
Actus licet nullus judicialis sustinetur, parte non opponente, z. 197.
Actus judiciales necessarii ad viam exequitativam, ut legitime sicut, debent fieri coram Judice competenti, z. 915.
Actus, ex quibus elicetur consensus tacitus ad prorogationem necessarii, sunt multi, z. 989, alii judiciales, alii extra-judiciales, alii positivi, alii negati, ibid.
Actus submissiois, & subjectionis ultra consensum in JUDICEM ad prorogationem inducendam cur requiratur, z. 1070.
Actus continentis speciale damnum requirent speciale consensum ejus, qui passus est lesionem, 8. 6.
Actus nullus nullum producit effectum, z. 879.

ADMAM.

Adam creditur creatus in agro Damasceno, z. 52.

ADDITIO.

Vide in verb. heredes.

ADMINISTRATOR.

Administrator convenit apud Judicem loci, ubi administratio est gesta, si ibi sit praefens, z. 168. quid vero si absens, & an hoc causa constituentum sit discrimen inter publicam, & privatam administrationem, vide supra in verb. absens.

Administratores Regiorum redditum jure Castellæ habent facultatem concedendam licitoribus offerentibus meliorem oblationem partem pretii aucti, 8. 2.

Administratores publici possunt transfigere, 8. 5.
Administratores publici, in quibus differant a Judicibus vendentibus pignora, 8. 7.

ADRIANUS.

Vide supra in verb. absens.

ADVOCATIUM.

Advocti, & Procuratores, Notarii, & Judices in Tribunalis, in quo gerunt causam, possunt convenire partes pro salario, palmario, & sportulis, licet domicilium alibi habeant, z. 175.

AQUIVOCUM.

Equivoca prius sunt distinguenda, quam definienda, z. 969.

AFFLICTIO.

Afflictio non est addenda afflictio, z. 616.

AGRICOLA.

Agricola gaudens privilegio electionis fori, z. 572.
Agricola de jure Castelle non possunt suo foro renunciare, z. 2060. latius 1131. cum seqq.

AGRICOLA.

Agricola de jure Castelle, an possint tacite protogare jurisdictionem Judicis extranei, contrahendo in territorio extra suum domicilium, aut destinando solutionem in eundem extraneum locum, z. 1134.
Agricola extra domicilium alterius tutelam administrans, vel patrimonium Universitatis, aut Ecclesie, vel privati, in reddenda ratione administrationis, ubi convenientius sit, stante privilegio jure Castelle ei induito, z. 1139. cum seqq.

AMBITO.

Ambitionis Magistratum excusat Platonica, 1. 21.

ANIMAL.

Vide in verb. Clericus.

APOSTASIA.

Apostasie crimen, an mere Ecclesiasticum, z. 770.